

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 29.10.2003
KOM(2003) 636 endelig

Resultattavle for statsstøtte

Efteråret 2003

(fremlagt af Kommissionen)

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
Del 1: Opfølgning af Rådets konklusioner om statsstøtte.....	4
Medlemsstaternes og Kommissionens reaktion på Rådets konklusioner.....	5
Mindskelse og omkanalisering af støtte.....	5
Statsstøtte kontra generelle foranstaltninger.....	7
Forudgående og efterfølgende evalueringer.....	8
Konklusioner og næste skridt.....	11
Del 2: Statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder.....	13
Indledning.....	13
Resumé af de gældende rammebestemmelser for støtte til redning og omstrukturering.....	14
Udviklingen og mønstret i rednings- og omstrukturingsstøtte pr. sektor.....	15
Konklusioner.....	18
Revision af rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering.....	18
Del 3: Modernisering af statsstøttekontrollen.....	19
Public service.....	20
Statsstøtte til fiskerisektoren.....	21
Statsstøtte til landbrugssektoren.....	21
Tilbagebetaling af støtte.....	22
Forberedelser til udvidelsen.....	23
Onlineudgave af resultattavlen.....	24
Bilag I: Rådets konklusioner om statsstøtte.....	25

INDLEDNING

Som led i bestræbelserne på at gøre EU til verdens mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi opfordrede Det Europæiske Råd i Lissabon i marts 2000 Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne til "at øge indsatsen for at ... mindske det generelle statsstøtteniveau". På Det Europæiske Råds møde i Stockholm året efter blev der indført en specifik indikator og en frist for nedbringelsen af statsstøtten, idet man fastslog, at "medlemsstaternes ydelse af statsstøtte senest i 2003 bør udvise en nedadgående tendens i forhold til BNP under hensyn til nødvendigheden af i stedet at kanalisere støtten i retning af horisontale mål af fælles interesse, herunder samhørighedsmål".

Selv om der endnu ikke foreligger tal for 2003, er der tegn på, at de fleste medlemsstater har taget skridt til at sikre, at disse tilsagn om at nedbringe og om dirigere støtten efterkommes. Den samlede statsstøtte i de femten medlemsstater, udtrykt i procent af BNP, falder fortsat; i 2001 beløb den samlede støtte sig således til 86 mia. EUR, eller lidt under 1 % af BNP, mod 102 mia. EUR i 1997. Uden for de særlige områder, landbrug, fiskeri og transport, har faldet i støtteniveauet været endnu mere bemærkelsesværdigt: Det samlede støtteniveau faldt fra 0,66 % af BNP i 1997 til 0,38 % af BNP i 2001. Desuden er der sket en betydelig stigning i den del af støtten, der ydes til horisontale formål, såsom forskning og udvikling, små og mellemstore virksomheder, miljø, beskæftigelse og uddannelse, og en tilsvarende nedgang i det beløb, der anvendes til individuel støtte, som er mere konkurrenceforvridende. Støtten til støtteberettigede regioner faldt dog kraftigt i perioden 1993-2001, hvilket hovedsagelig skyldes nedtrapningen af støtten til de nye tyske delstater.

Siden tilsagnene blev givet i Stockholm, har Det Europæiske Råd vedtaget flere andre konklusioner om statsstøtte, som alle bygger på principperne, reduktion og om dirigering af støtte. Medlemsstaterne er især blevet opfordret til "inden der ydes støtte, at vurdere, om den er målrettet mod et klart påvist markedssvigt eller mod horisontale mål af almen interesse, herunder mål for økonomisk og social samhørighed, og om statsstøtte er den mest passende og effektive interventionsform til at afhjælpe disse problemer", og til "fortsat at udvikle brugen af forudgående og efterfølgende vurderinger af særskilt statsstøtte og statsstøtteordninger med henblik på at overvåge indvirkningen på konkurrencen og støttens effektivitet".

Denne udgave af resultattavlen er opdelt i tre dele. Første del er koncentreret om de foranstaltninger, som både Kommissionen og medlemsstaterne har gennemført som opfølgning til Rådets ovennævnte konklusioner om statsstøtte. I anden del behandles en af de mest konkurrencefordrejende typer statsstøtte, nemlig støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder. Til sidst gennemgås i tredje del den seneste udvikling i Kommissionens statsstøttereformprogram.

Forårsudgaven af resultattavlen for 2003 giver et overblik over statsstøttesituationen i EU og undersøger de underliggende tendenser på grundlag af de seneste tilgængelige data (2001). Ud over denne papirudgave blev der i 2002 lanceret en permanent online-resultattavle (http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/) bestående af en række nøgleindikatorer, statistiske oplysninger og et forum for medlemsstaterne.

DEL 1: OPFØLGNING AF RÅDETS KONKLUSIONER OM STATSSTØTTE

I det følgende redegøres der kort for de vigtigste punkter i Rådets forskellige konklusioner om statsstøtte, siden Lissabon-dagsordenen blev iværksat i marts 2000. Konklusionerne er anført i bilag I i deres fulde ordlyd.

På Det Europæiske Råds møde i Lissabon blev det vedtaget at gøre EU til verdens mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi. Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne blev opfordret til "at øge indsatsen for at fremme konkurrence og mindske det generelle statsstøtteniveau". På Det Europæiske Råds møde i Stockholm året efter lovede medlemsstaterne at deres statsstøtte senest i 2003 ville "udvise en nedadgående tendens i forhold til BNP under hensyn til nødvendigheden af i stedet at kanalisere støtten i retning af horisontale mål af fælles interesse, herunder samhørighedsmål". Udviklingen fik et yderligere skub på Det Europæiske Råds møde i Barcelona i marts 2002, hvor medlemsstaterne blev enige om at øge deres bestræbelser på at nedbringe støtteniveauet. I marts 2003 opfordrede Det Europæiske Råd i Bruxelles til "yderligere reduktion af statsstøtten og til i stedet at kanalisere støtten til horisontale mål, idet det med tilfredshed har noteret sig, at Kommissionen agter at fortsætte sit arbejde med at forenkle og modernisere statsstøtteordningerne navnlig for så vidt angår de mere konkurrenceforvridende former for støtte".

Ud over henvisningerne til statsstøtte på topmøderne er der også vedtaget mere specifikke konklusioner om statsstøtte. Under det belgiske formandskab vedtog Rådet (industriministrene) i december 2001 en række konklusioner, hvori det opfordrede medlemsstaterne til at fortsætte deres bestræbelser på at nedbringe støtteniveauet, at omkanalisere støtten i retning af horisontale mål, at gøre endnu større brug af forudgående og efterfølgende vurderinger af støtteordningerne og at forbedre gennemsigtigheden og kvaliteten af indberetningen til Kommissionen. Rådet opfordrede også Kommissionen til at spille en aktiv rolle i opfølgningen af disse konklusioner og at fremlægge en første evaluering af fremskridtene i 2002¹.

Under det danske formandskab vedtog Rådet (konkurrenceevne) i november 2002 en række konklusioner om "en økonomisk strategi hen imod mindre og bedre statsstøtte"². Konklusionerne har til hovedformål at udvikle en bredere økonomisk analyse af statsstøttens virkninger ved at fremme en større dialog og informationsudveksling mellem medlemsstaterne. Rådet bekræfter på ny behovet for "nøje at vurdere statsstøtten med henblik på at identificere og nedskære de mest konkurrenceforvridende former for statsstøtte, idet det understreger, at overvågning af og opfølgning i forbindelse med statsstøtteudgifter er grundbestanddele i medlemsstaternes og Fællesskabets statsstøttepolitik". I denne forbindelse opfordrer det medlemsstaterne til "inden der ydes statsstøtte, at vurdere, om den er målrettet mod et klart påvist markedssvigt eller mod horisontale mål af almen interesse, herunder mål for økonomisk og social samhørighed, og om statsstøtte er den mest passende og effektive interventionsform til at afhjælpe disse problemer", og til "fortsat at udvikle brugen af forudgående og efterfølgende vurderinger af særskilt statsstøtte og statsstøtteordninger med henblik på at overvåge indvirkningen på konkurrencen og støttens effektivitet". Rådet opfordrede også medlemsstaterne og Kommissionen til at udveksle oplysninger og erfaringer med hensyn til

¹ Kommissionens statusrapport til Rådet (KOM(2002) 555 endelig) om mindskelsen og omkanaliseringen af statsstøtte blev vedtaget den 16. oktober 2002:

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/

² Rådets dokument nr. 13799/02: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/st13/13799en2.pdf>

deres bestræbelser på at nedbringe og omlægge statsstøtten, navnlig gennem møder og seminarer samt udvikling af et webbaseret net. Desuden opfordrede Rådet Kommissionen til blandt andet at fortsætte med at modernisere, forenkle og tydeliggøre EU-statsstøttereglerne anvendelsesområde (jf. del tre).

Medlemsstaternes og Kommissionens reaktion på Rådets konklusioner

I oktober 2002 opfordrede Kommissionen i ovennævnte rapport til Rådet medlemsstaterne til at oplyse, hvilke foranstaltninger de havde truffet som opfølgning til de forskellige konklusioner om statsstøtte. Oplysningerne fra tretten medlemsstater blev behandlet på et møde i juli 2003 mellem Kommissionens tjenestegrene og statsstøtteeksperter fra medlemsstaterne. I det følgende gives et resume af medlemsstaternes oplysninger og en detaljeret gennemgang af en del af Kommissionens arbejde som svar på konklusionerne.

Mindskelse og omkanalisering af støtte

I den aktuelle politiske og økonomiske situation hersker der generel enighed blandt medlemsstaterne om, at der er behov for at afveje tildelingen af statsstøtte mod de begrænsninger, der ligger på de nationale offentlige finanser. Nogle medlemsstater hævder, at deres nationale økonomiske politik er helt i overensstemmelse med målsætningen om at mindske og omkanalisere støtte, og de nævner nogle af de specifikke bestræbelser, de allerede har gjort eller vil gøre for at reducere statsstøtteniveauet. Eksempelvis beskar den nuværende danske regering den samlede støtte til virksomheder med over 10 % i finansloven for 2003. Ifølge det irske budget for 2003 vil en række særlige skattebegunstigelsesordninger ophøre den 31. december 2004, og det vil ifølge de irske myndigheder "bidrage yderligere til den nedadgående tendens i statsstøtteniveauet".

Flere medlemsstater nævner nyere bestræbelser på at strømline og rationalisere deres erhvervsstøtteordninger med henblik på både at reducere støtteniveauerne og gøre støtteordningerne mere effektive. Der kan nævnes følgende eksempler:

- Det Forenede Kongerige påbegyndte i november 2002 arbejdet med at omorganisere erhvervsstøtteordningerne under handels- og industriministeriet. Hensigten er "at rationalisere de nuværende erhvervsstøtteordninger og lukke dem, der er unødvendige eller ikke giver de ønskede resultater". Det forventes, at "den nye erhvervsstøttestruktur vil fokusere kraftigere på horisontalt baserede erhvervsstøtteordninger, som i højere grad tager sigte på at afhjælpe påviselige markedssvigt".

- En gennemgang af innovationspolitikken i Nederlandene konkluderede, at "strømlining af instrumenterne er afgørende for at kunne øge gennemslagskraften for brugerne og for at nedbringe mængden af (ineffektiv) overlapning og modstridende mål. Dette kræver, at antallet af instrumenter og opsplittningen mellem forskellige ministerier begrænses, og at der dannes en mere generisk struktur for instrumenterne".

- Danmark har gennemført en række økonomiske analyser af såvel eksisterende som potentielle nye statsstøtteordninger. Ved at henlede opmærksomheden på såvel positive som negative sider af statsstøtten, håber man, at dette "vil føre til bedre statsstøtteordninger" og at "statsstøtte i fremtiden vil sikre den størst mulige virkning for skatteyderes penge og med den mindst mulige konkurrenceforvridende virkning." Foruden konkurrenceforvridning har Danmark påpeget andre negative virkninger som for eksempel uforholdsmæssig stor

fortjeneste, uforholdsmæssigt store lønninger, lav produktivitet, forældet industristruktur, direkte omkostninger, administrative omkostninger og forvriddende skatter.

- Med henblik på at forbedre støtteprogrammernes kvalitet har man i Finland påpeget "muligheder for at bevæge sig gradvis fra ren støtte til finansieringsinstrumenter, der "kommer tilbage", som for eksempel lån, garantier og betinget egenkapitalfinansiering".

- Belgien overvejer også muligheden for at indføre mere innovative instrumenter, idet man har konkluderet, at direkte støtte ofte er mindre effektiv.

Desuden ser der i flere medlemsstater ud til at være en tendens til at gøre mere brug af generelle foranstaltninger end af støtteordninger eller til i hvert fald at tilstræbe større synergi og samspil med andre instrumenter, som ikke har karakter af støtte. Der kan nævnes følgende eksempler:

- Det Forenede Kongerige erklærer, at det er regeringens politik "at flytte al den støtte, som industrien har brug for, væk fra kanaler, der udgør statsstøtte".

- I Irland har staten "optrappet sine bestræbelser på også at bruge foranstaltninger uden karakter af støtte for at nå udviklingsmål på disse områder, skønt tildeling af statsstøtte i form af regional-, uddannelses-, F&U- og SMV-støtte fortsætter. For eksempel resulterer etableringen af forskningskapacitet og andre foranstaltninger i forbindelse med uddannelse i en væsentlig reduktion af den del af statens F&U-finansiering, der ydes i form af statsstøtte."

- I Belgien har man i de senere år fokuseret på at forbedre erhvervsklimaet (f.eks. mindskelse af de administrative byrder, adgang til finansiering osv.) og synergien mellem forskellige politikker.

Det er vigtigt at understrege, at det at sænke statsstøtteniveauet ikke nødvendigvis indebærer, at den statslige finansiering mindskes. Eksempelvis kan en medlemsstat beslutte, at den i stedet for at yde statsstøtte vil give alle virksomheder mulighed for at trække bestemte udgifter fra i skat, f.eks. udgifter til efteruddannelse af de ansatte. Dette vil være at betragte som en generel økonomisk-politisk foranstaltning, der ikke fanges af statsstøtteregele. Se boks om 'Statsstøtte kontra generelle foranstaltninger'.

Alle medlemsstater henviser til hovedindikatorerne i opdateringen af resultattavlen fra foråret 2003, der gør det muligt at kontrollere, hvordan det går med opfyldelsen af Stockholm-tilsagnene. På grund af tidsforskydningen i dataene³ er det endnu ikke muligt at vurdere, om det er lykkedes medlemsstaterne at tilvejebringe en nedadgående tendens i den samlede støtte som en procentdel af BNP frem til 2003 således som aftalt i Stockholm. Ikke desto mindre viser resultattavlen fra foråret 2003, at frem til 2001 havde langt de fleste medlemsstater mindsket støtten opgjort som en procentdel af BNP. I EU som helhed udgjorde den samlede støtte 0,99 % af BNP i 2001 svarende til et fald i forhold til 1997 på 0,31 procentpoint. Ser man bort fra landbrugs-, fiskeri- og transportsektoren, faldt støtten fra 0,66 % af BNP i 1997 til 0,38 % i 2001.

³ Som led i den igangværende reform af procedurerne undersøger Kommissionen, om det vil være muligt at indsnævre tidsforskydningen fra to til et år.

Den anden hovedmålsætning består i at omlægge støtten fra ad hoc-støtte og sektorstøtte til støtte til horisontale formål af almen interesse. De seneste tal viser, at i EU som helhed voksede støtten til horisontale mål med ti procentpoint fra perioden 1997-1999 til 1999-2001. Denne stigning skyldtes især en skarp stigning (på 8 point over denne periode) i støtten til miljøprojekter. Alle medlemsstater har i større eller mindre grad omkanaliseret deres støtte til sådanne mål, om end den sektorspecifikke støtte, især støtten til kulindustrien, fortsat er forholdsvis høj i nogle medlemsstater. Støtten til de støtteberettigede områder⁴ faldt imidlertid dramatisk i perioden 1993-2001, hovedsagelig som følge af udfasningen af støtten til de nye delstater i Tyskland. I de fleste tilfælde er stigningen i den horisontale støtte tydeligvis en følge af eksplicite nationale politikker til fordel for støtte til horisontale mål.

Kommissionen har også spillet en rolle i denne proces. For det første vedtog den rammebestemmelser for statsstøtte til miljøbeskyttelse i 2001⁵, hvormed der blev indført nogle favorable regler for støtte til foranstaltninger til fremme af vedvarende energi. For det andet har den med det formål at afskaffe alle unødvendige proceduremæssige formaliteter erstattet de tidligere rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder, uddannelse og beskæftigelse med gruppefritagelsesforordninger⁶, der har fjernet behovet for anmeldelser af individuel støtte eller støtteordninger. Et forslag om at gruppefritage F&U-støtte til små og mellemstore virksomheder forventes vedtaget inden udgangen af 2003. For det tredje har Kommissionen vist, at den er rede til at træffe korrigerende foranstaltning i sager, hvor det kan påvises, at statsstøttereglerne er for strenge og rent faktisk kan udgøre en hindring for virkeliggørelsen af EU's bredere økonomisk-politiske målsætninger. Et godt eksempel herpå er Kommissionens meddelelse om statsstøtte og risikovillig kapital⁷. I det tilfælde kunne Kommissionen, i øvrigt i tæt samarbejde med European Venture Capital Association, konstatere, at markedet ikke stiller tilstrækkelig kapital til rådighed til opstart af virksomheder, hvortil der knytter sig særligt store risici, og at dette problem ikke kunne løses inden for de eksisterende strukturer. Den nye meddelelse udgør et mere fleksibelt instrument til bevilling af offentlig støtte i form af risikovillig kapital, især til opstart af virksomheder, der deltager i innovative projekter, til små og mellemstore virksomheder og til virksomheder i støtteberettigede områder.

Statsstøtte kontra generelle foranstaltninger

Statsstøtte er en form for statslig intervention, der benyttes til at fremme en bestemt økonomisk aktivitet. Den indebærer, at visse økonomiske sektorer eller aktiviteter behandles mere fordelagtigt end andre, og dermed forvrider den konkurrencen, fordi den diskriminerer mellem de virksomheder, der modtager bistand, og dem, der ikke gør det. For at kunne afgøre, om en given foranstaltning udgør statsstøtte, er det nødvendigt at skelne mellem den situation, hvor støtten er rettet til bestemte virksomheder eller til produktionen af bestemte varer, jf. traktatens artikel 87, stk. 1, og den situation, hvor den pågældende foranstaltning finder ensartet anvendelse i hele medlemsstaten og tjener til at gavne hele økonomien. I sidstnævnte tilfælde er der ikke tale om statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1.

⁴ Støtte tildelt i henhold til traktatens artikel 87, stk. 3, litra a). Se afsnit 2.3 i den opdaterede resultattavle fra foråret 2003.

⁵ EFT C 37 af 3.2.2001, s. 3-15.

⁶ Forordning (EF) nr. 68/2001, nr. 70/2001 og nr. 2204/2002.

⁷ EFT C 235 af 21.8.2001, s. 3-11.

Det er dette selektive aspekt, der adskiller statsstøtteforanstaltninger fra generelle økonomiske støtteforanstaltninger. De fleste skatteforanstaltninger, som er alment gældende i en medlemsstat, vil blive betragtet som generelle foranstaltninger, da de gælder for alle virksomheder inden for alle sektorer i en medlemsstat. Det er imidlertid ikke altid muligt at foretage en helt entydig skelnen. Eksempelvis betyder det forhold, at bestemte virksomheder tilgodeses mere af en foranstaltning end andre, ikke nødvendigvis, at foranstaltningen er selektiv. Således besluttede Kommissionen, at en nederlandsk skatteforanstaltning, der omfattede delvist fremskyndede afskrivninger for F&U-laboratorier, ikke udgjorde statsstøtte⁸. På den anden side anses en foranstaltning for at være "selektiv", hvis den kun tilgodeser en eller flere sektorer, uanset om foranstaltningen dækker et meget stort antal virksomheder, eller om de berørte sektorer er meget forskellige⁹. Der er tilsvarende tale om en selektiv foranstaltning, når den er forbeholdt bestemte virksomheder, også selv om begrænsningen af antallet af virksomheder, der kan nyde godt af støtten, bygger på objektive kriterier¹⁰. En ordning kan også være selektiv, hvis de myndigheder, der administrerer den, har fået tildelt skønsmagter i et eller andet omfang.

Fortolkningen af selektivitetsbegrebet har udviklet sig over årene med udgangspunkt i forskellige kommissionsbeslutninger og domme. Oplysninger om de vigtigste sager kan man finde i de seneste konkurrenceberetninger (http://europa.eu.int/comm/competition/annual_reports/).

Man skal have denne skelnen mellem statsstøtteforanstaltninger og generelle økonomiske støtteforanstaltninger i mente ved fortolkningen af nogle af de data, der indgår i denne resultattavle. Nogle af de detaljerede statistiske tabeller i netversionen af resultattavlen viser, at nogle medlemsstater har reduceret statsstøtten til horisontale mål såsom uddannelse, beskæftigelse og F&U. Det betyder imidlertid ikke, at de offentlige udgifter til disse aktiviteter er faldet. En række medlemsstater har nemlig i stedet øget udgifterne til generelle økonomiske støtteforanstaltninger.

Forudgående og efterfølgende evalueringer

Alle medlemsstater gennemfører en eller anden form for kontrol med og evaluering af deres støtteordninger, om end nogle af dem først er begyndt på det inden for de seneste få år. Lande som f.eks. Belgien og Portugal peger på den betydelige erfaring, der har erhvervet i årenes løb i forbindelse med deres evalueringer af strukturfondene. Andre medlemsstater har nedsat særlige evalueringsenheder. Der kan nævnes følgende eksempler:

- Nederlandenes finansministerium nedsatte i 2002 en særlig enhed til evaluering af såvel politiske mål som instrumenter.

- I Irland etablerede man i 1993 den såkaldte "Industry Evaluation Unit" til at analysere bestemte foranstaltninger eller underprogrammer, der samfinansieres som led i "the Operational Programme for Industry", vurdere virkningerne af foranstaltningerne og deres effektivitet og om nødvendigt stille forslag til metodeændringer".

- I Finland er evalueringen af støtteprogrammer lovpligtig¹¹. Myndighederne "har pligt til at føre tilsyn med støtteprogrammerne og gennemføre evalueringer for at definere formålet med støtten og måle dens effektivitet". Den almene erhvervsstøttepolitik, herunder initiativer til udvikling af evalueringspraksis, koordineres af et rådgivende udvalg. Endvidere nedsatte finnerne i 2000 også en arbejdsgruppe til at undersøge erhvervsstøttens effektivitet.

⁸ Beslutning af 11.5.1999. Sag N 18/97. EFT C 225 af 7.8.1999.

⁹ Se især Domstolens dom af 17.6.1999 i sag C-75/97, Belgien mod Kommissionen.

¹⁰ Se især Domstolens dom af 1.12.1998 i sag C-200/97, Ecotrader mod AFS, præmis 38.

¹¹ Statsstøttelov af 2001 og lov om generelle betingelser og vilkår for erhvervsstøtte, der trådte i kraft i 1999.

- Som supplement til alle de øvrige instanser, som foretager evalueringer, oprettede man i Frankrig i 1998 "Conseil National de l'Evaluation", der fik til opgave at udvikle et evalueringsprogram til brug på flere forskellige områder som for eksempel strukturfondene og regionalpolitikken.

- I Grækenland forsøger økonomi- og finansministeriet i øjeblikket at udvikle en metode til bedømmelse af støtteforanstaltninger. I oktober 2001 blev der oprettet en særlig enhed for statsstøtte under centret for europæisk og international økonomisk ret.

Flere medlemsstater har udviklet kriterier til brug for enten de forudgående evalueringer, dvs. til udformning af nye ordninger, eller de efterfølgende evalueringer, dvs. til måling af, hvor effektiv støtten er:

- Danmark påpeger, at "erfaringerne fra de efterfølgende analyser gør det muligt at udlede nogle generelle konklusioner og udforme en generel metodologi, der kan være nyttige for fremtidige ex ante-analyser". Den danske regering har desuden indført en metode, der skal sikre en ensartet behandling af statsstøtte til indbyrdes sammenlignelige aktiviteter inden for alle sektorer. Den bygger på to generelle velfærdsøkonomiske principper, der siger, at der ikke må ydes støtte, medmindre der kan påvises eksternaliteter med fordele, der opvejer omkostningerne, inklusive grænseomkostningerne for offentlige midler, og medmindre den kommercielle sektor er forhindret i at udøve rentable aktiviteter.

- Som led i forberedelsen af det tyske forbundsbudget for 2004 og finansplanen frem til 2007 foretages der revision af al den finansielle støtte, der er nævnt i forbundsregeringens støtterapport. Forbundsfinansministeriet har udarbejdet en revisionsplan, der også omfatter et ex ante- og et ex post-spørgeskema, der skal udfyldes af de forskellige fagministerier.

- I Finland har handels- og industriministeriet udviklet et særligt støttekontrollsystem og serier af projektrelaterede indikatorer. Indsamlingen af kontroloplysninger om de enkelte projekter finder sted på forskellige stadier begyndende med ansøgningsstadiet, hvor nøgletal om f.eks. virksomhedens forventede vækst (omsætning, antal ansatte, eksport) læses ind i kontrolsystemet. Processen slutter med et ex post-spørgeskema om støttens virkning, som sendes til alle støttemodtagere senest to år efter projektets afslutning. Dette gør det muligt at sammenligne faktiske og forventede resultater og undersøge eventuelle dødvægtsvirkninger.

- Irland har også opstillet en liste over kriterier for de forskellige stadier: ex ante-stadiet (f.eks. påvisning af eventuelle fortrængnings- eller dødvægtsproblemer, indføjeelse af evalueringskriterier i beskrivelsen af ordningen); gennemførelsesstadiet (hvor der eventuelt benyttes økonomiske cost/benefit-modeller); ex post-stadiet (effektanalyse, brug af uafhængige konsulenter såsom personer fra universitetskredse eller andre akademiske kredse).

- I Frankrig blev der i august 2001 vedtaget en ny finanslov, der lægger meget større vægt på resultater og effektivitet i den offentlige forvaltning. Budgetbeslutninger bygger nu på de opnåede resultater i forhold til nogle forud fastsatte målsætninger.

- I Det Forenede Kongerige skal alle politikker, projekter og programmer forhåndsbedømmes og evalueres efterfølgende. Hertil anvendes et bedømmelsessystem kaldet ROAMEF, der står for Rationale, Objective, Appraisal, Monitoring, Evaluation and Feedback. Det Forenede Kongerige nævner en række årsager til, at bedømmelser nu spiller en nøglerolle i forbindelse med udformningen af politikker, projekter og programmer: "forsigtig anvendelse af offentlige midler, effektivitet i forbindelse med udformningen af politikker, underretning af

beslutningstagere, vurdering af de mere vidtgående sociale omkostninger og fordele ved nye forslag, større økonomisk effektivitet og værdi for pengene”.

En række medlemsstater giver detaljerede oplysninger om specifikke evalueringer, de har gennemført. Der kan nævnes følgende eksempler:

- Italien udarbejder hvert år en række rapporter, hvori der redegøres for diverse støtteordningers konsekvenser for den økonomiske aktivitet. I en af disse rapporter fra 2002 gennemgås støtteprogrammernes indvirkning på industrialiseringsprocessen i det sydlige Italien. Den indeholder en omfattende evaluering, der i vidt omfang trækker på svarene på det spørgeskema, der blev udsendt til alle støttemodtagende virksomheder. Der gives bl.a. oplysninger om, i hvor høj grad støtten har tilskyndet til at investere i regionen. Italien er også i færd med at udvikle en database med detaljerede oplysninger om alle modtagere af statsstøtte.

- I Irland har Industry Evaluation Unit foretaget et stort antal evalueringer af alt fra uddannelsesstøtteordningerne til effektivitetsindikatorerne i det operationelle program for industriel udvikling.

- I Nederlandene har man som led i den interministerielle gennemgang af de forskellige politikområder for nylig set på legitimiteten og effektiviteten i Nederlandenes innovationspolitik i lyset af den fremtidige udvikling og mulighederne for at forbedre denne politik.

- I 2001 foretog det danske økonomi- og erhvervsministerium efterfølgende analyser af tre statsstøtteordninger (støtte til skibsbygningsindustrien, transportstøtte til firmaer med produktion på Samsø og støtte til virksomheder, der investerer i energibesparende teknologi).

- I Finland undersøgte en arbejdsgruppe erhvervsstøttens effektivitet og anbefalede blandt andet følgende: de oplysninger, der kan hentes via de forskellige overvågningssystemer, skal forbedres og harmoniseres; der bør udvikles et fælles indikatorsystem til støtte for overvågningen og evalueringen; der bør oprettes en evalueringsenhed, der er uafhængig af ministeriets departementer; der bør udarbejdes en håndbog i evaluering af effektivitet osv. Den finske rapport indeholder også værdifulde beskrivelser af flere støtteevalueringsundersøgelser.

- Den belgiske rapport nævner flere eksempler på evalueringsrunder. For eksempel gennemførte Belgien i 1998 og 2000 dybtgående ex post-evalueringer af investeringsstøttens indvirkning på den vallonske økonomi. Der blev benyttet forskellige økonometriske modeller til at vurdere støtteordningernes effektivitet.

- Portugal har gennemført en række ex ante- og ex post-evalueringer af støtteordninger. Eksempelvis indeholder en rapport fra 2002 om de udvælgelseskriterier, der blev valgt til støtteordningerne SIME (Sistema de Incentivos à Modernização Empresarial (incitamenten til modernisering af virksomheder)) og SIPIE (Sistema de Incentivos às Pequenas Iniciativas Empresariais (incitamenten til initiativer fra mindre virksomheder)) en række forslag til, hvordan disse ordninger kan ændres og forbedres.

Flere medlemsstater påpeger også, at der er behov for at øge kendskabet til statsstøtte gennem rådgivning, uddannelse, håndbøger, vejledninger osv.:

- I Det Forenede Kongerige kører handels- og industriministeriets statsstøttekontor en række uddannelsesprogrammer, “der tager sigte på at hjælpe administratorer til at forstå behovet for at føre kontrol med statsstøtte og vejlede dem i, hvordan de skal behandle projekter, der eventuelt

kan udgøre statsstøtte. Man håber, at initiativer af denne art vil bidrage til at omkanalisere og mindske statsstøtten. Hvis der f.eks. skabes større opmærksomhed omkring behovet for at overholde statsstøttereglerne, vil dette kunne medvirke til at reducere antallet af sager, hvor der ydes støtte uden forudgående anmeldelse. Det burde også resultere i, at flere ordninger udformes på en sådan måde, at man helt undgår at yde statsstøtte eller retter støtten mod horisontale foranstaltninger”.

- I Finland har den arbejdsgruppe, der fik til opgave at undersøge erhvervsstøttens effektivitet, bl.a. anbefalet, at “der udarbejdes en håndbog i, hvordan man måler effektivitet og giver ministeriets ansatte større ekspertise i evaluering”.

- Belgien har lagt en betydelig mængde oplysninger ud på nettet, lige fra detaljerede beskrivelser af alle støtteordninger i Vallonien til en onlinetjeneste for støtteansøgere i den flamske region.

I forbindelse med udarbejdelse af effektivitetsindikatorer besluttede Kommissionen i 2001 at bestille en undersøgelse hos eksterne konsulenter. Undersøgelsen tjente to formål. For det første at udtænke en metode til vurdering af, hvordan forskellige former for statsstøtte kan medvirke til at nå klart definerede politiske mål. For det andet at udvikle nogle generelle kriterier, der kan bruges til at forklare, hvordan statsstøtte anvendes på effektiv vis. I forbindelse med vurderingen af statsstøtteforanstaltningers effektivitet gør undersøgelsen ikke noget forsøg på at identificere og måle markedssvigt direkte eller sammenholde støtteintensitetsniveauer med regionale forskelle. Den udgør snarere et forsøg på dels at definere de politiske målsætninger med statsstøtte, dels at fastslå, hvor nyttig statsstøtte er som politisk instrument til at nå disse mål. I undersøgelsen foreslås en økonometrisk model til fastsættelse af determinanterne for effektivitet, og den afdækker en række betingelser, der forklarer variationer i effektivitet på tværs af medlemsstater og statsstøttemålsætninger. Statsstøttens effektivitet måles på fire politikområder: F&U, SMV, regionalstøtte og jernbaner. Der kan drages visse fundamentale, men forholdsvis generelle konklusioner af undersøgelsen: den økonometriske tilgang er tydeligvis bedre end anvendelsen af simple nøgletal og korrelationer; der er aftagende afkast, dvs. at når udgifterne stiger, falder den marginale effektivitet; der er store forskelle mellem medlemsstaterne imellem med hensyn til, hvor effektive deres støtteforanstaltninger er; der optræder ofte komplementaritet mellem støtte til forskellige primære målsætninger; det har stor betydning for effektiviteten, hvilket finansielt instrument (tilskud, skattelettelse osv.) der anvendes.

Konklusioner og næste skridt

I bidragene fra medlemsstaterne peges der på en række af de foranstaltninger, de har truffet for at følge op på de forskellige konklusioner om statsstøtte. Overalt i EU er der blevet gjort en samordnet indsats for at reducere den samlede støtte og kanalisere støtten i retning af horisontale mål. Den mest bemærkelsesværdige udvikling har man oplevet i Danmark, hvor den samlede støtte til virksomheder er blevet reduceret med 10 % i 2003. Adskillige medlemsstater kan også berette, at de gør større brug af generelle foranstaltninger end støtteordninger og søger at skabe større synergi med andre instrumenter, der ikke indeholder støtte. Kommissionen glæder sig over denne udvikling. Nogle medlemsstater fortsætter imidlertid med at tildele støtte, der er klart konkurrencefordrejende, f.eks. ad hoc-støtte og sektorstøtte samt støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder.

Alle medlemsstater anerkender, at der er behov for at måle, hvor effektive deres støtteordninger er, navnlig når henses til de stadig snævrere budgetrammer. Der er blevet udviklet flere metoder til såvel forudgående som efterfølgende evaluering af statsstøtte, navnlig inden for de seneste par år, skønt nogle medlemsstater er nået klart længere end andre med gennemførelsen af systematiske evalueringer.

Medlemsstaternes indsats for at følge op på disse konklusioner blev drøftet på et møde i juli 2003 mellem Kommissionens tjenestegrene og nationale eksperter i statsstøtte. Der var enighed om, at der som hovedregel burde afholdes et sådant møde hvert år for at drøfte udviklingen på dette område.

Som svar på Rådets anmodning til Kommissionen om at indrette et netbaseret netværk for udveksling af oplysninger og erfaringer nedsatte Kommissionen i 2003 en CIRCA-interessegruppe¹² for statsstøtte. Der er enighed om, at alle medlemsstater til fulde bør udnytte dette nye redskab til at udveksle oplysninger om deres bestræbelser på at mindske og omkanalisere deres statsstøtte og på at foretage en evaluering af støttens effektivitet.

Kommissionen har stillet resultaterne af ovennævnte undersøgelse af støttens effektivitet til rådighed for medlemsstaterne til intern brug. Kommissionens tjenestegrene er i færd med at overveje muligheden for en opfølgende undersøgelse på dette område.

¹² CIRCA (Communication & Information Resource Centre Administrator) muliggør udveksling af fortrolige og ikke-fortrolige oplysninger mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

DEL 2: STATSSTØTTE TIL REDNING OG OMSTRUKTURERING AF KRISERAMTE VIRKSOMHEDER

Indledning

I de konklusioner om statsstøtte, som Rådet vedtog i november 2002, opfordrede det medlemsstaterne til "at forpligte sig til at videreføre deres bestræbelser på at nedbringe den samlede statsstøtte, især de støtteformer, der indebærer den største risiko for konkurrenceforvridning".

Støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder er uden tvivl en af de mest konkurrenceforvridende typer statsstøtte. Det må ikke være normen, at en virksomhed, der løber ind i vanskeligheder, holdes kunstigt i live af staten. Det er et normalt markedsøkonomisk fænomen, at urentable virksomheder forsvinder fra markedet. Redningsstøtte er en engangsforanstaltning, som skal opretholde virksomhedens drift i en begrænset periode, mens den fremtid vurderes. Derimod kan man ikke tillade gentagne redningsaktioner, der blot opretholder status quo, udsætter det uundgåelige og i mellemtiden vælter de deraf følgende økonomiske og sociale problemer over på andre, mere effektive producenter eller på andre medlemsstater. Støtte til omstrukturering skaber særlige konkurrencemæssige problemer, da den kan vælte en urimelig andel af byrden ved strukturtilpasning og de dermed forbundne sociale og økonomiske problemer over på andre producenter, der klarer sig uden støtte, og på andre medlemsstater. Ud over de konkurrencemæssige problemer skaber ineffektiviteten i forbindelse med en omfattende rednings- og omstrukturingsstøtte klart et problem for medlemsstaterne i deres bestræbelser på en effektiv allokering af statsmidlerne.

Fællesskabets gældende rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering (se boks nedenfor) bekræfter derfor, at statsstøtte, der har til formål at redde kriseramte virksomheder fra konkurs og bidrage til deres omstrukturering, kun kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet, når støttemodtageren og medlemsstaten opfylder ganske bestemte betingelser. Støtten kan eksempelvis være berettiget af sociale eller regionalpolitiske årsager: for eksempel hvis det kan påvises, at eventuelle konkurrenceforvridninger opvejes af fordelene ved at holde virksomheden i live (specielt hvis det fastslås, at nettovirkningen af afskedigelserne som følge af virksomhedens konkurs og virkningerne for leverandørerne vil forværre de lokale, regionale eller nationale beskæftigelsesproblemer), at virksomhedens lukning vil medføre, at der opstår et monopol eller et snævert oligopol, og at der eventuelt foreligger tilstrækkelige modydelser til fordel for konkurrenterne. Støtte til redning og omstrukturering kan også være berettiget ud fra hensynet til små og mellemstore virksomheders gavnlige rolle for økonomien.

Ved en kommende revision af de gældende rammebestemmelser, der udløber i oktober 2004, vil der blive fokuseret på, om der er behov for strengere betingelser for støtte til kriseramte virksomheder, samtidig med at det sikres, at de nødvendige midler til omskoling og genansættelse af de berørte arbejdstagere er til rådighed. Boks om "Revision af rammebestemmelserne" indeholder nærmere oplysninger.

Resumé af de gældende rammebestemmelser for støtte til redning og omstrukturering¹³

Det skal vurderes efter Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, der blev vedtaget i 1994 og revideret i 1999, om statsstøtte til redning og omstrukturering er forenelig med fællesmarkedet.

Rednings- og omstrukturingsstøtte er omfattet af de samme rammebestemmelser, fordi de offentlige myndigheder i begge tilfælde står over for en kriseramt virksomhed, og redning og omstrukturering ofte er to sider af samme sag, selv om der er tale om forskellige processer. En virksomhed er kriseramt, når den er ude af stand til at bremse tab, som med rimelig stor sikkerhed vil kvæle den på kort eller mellemlang sigt, medmindre de offentlige myndigheder griber ind. Redningsstøtte er i sagens natur midlertidig. Den skal gøre det muligt at holde liv i en kriseramt virksomhed i den periode, der er nødvendig for at udarbejde en omstrukturings- eller likvidationsplan, og/eller i den periode, der er nødvendig for, at Kommissionen kan tage stilling til planen. Omstrukturingsstøtte er derimod baseret på en realistisk, sammenhængende og vidtrækkende plan for genetablering af virksomhedens rentabilitet på lang sigt. Omstrukturering omfatter normalt et eller flere af følgende elementer: en reorganisering og rationalisering af virksomhedens aktiviteter på et mere effektivt grundlag, hvilket generelt indebærer, at virksomheden opgiver tabsgivende aktiviteter, omstrukturerer de aktiviteter, der på ny kan gøres konkurrencedygtige, eller eventuelt gennem en diversifikation satser på nye rentable aktiviteter. Den fysiske omstrukturering ledsages normalt af en finansiel omstrukturering (kapitaltilførsel, gældsnedsettelse). En omstrukturering efter disse rammebestemmelser må dog ikke kun bestå i finansiel støtte med det formål at dække tidligere tab, men skal også takle årsagerne til disse tab.

For at kunne godkendes af Kommissionen skal redningsstøtte opfylde nedenstående betingelser. Støtten skal:

- bestå af likviditetsstøtte i form af lånegarantier eller lån til normal markedsrente
- være begrænset til det beløb, der er nødvendigt for at opretholde virksomhedens drift
- være midlertidig, dvs. kun for den periode, der er nødvendig (højst seks måneder) for at udarbejde genopretningsplanen
- være begrundet i alvorlige sociale vanskeligheder og ikke have urimelige, negative afsmittende virkninger på andre medlemsstater
- være en engangsforanstaltning.

På tilsvarende måde kan der kun ydes omstrukturingsstøtte, hvis bestemte kriterier er opfyldt:

- Kommissionen skal have en bæredygtig omstrukturings-/genopretningsplan forelagt
- der skal træffes foranstaltninger for at undgå urimelige konkurrencefordrejninger (f.eks. en passende kapacitetsnedskæring)
- støtten skal begrænses til det minimum, der er nødvendigt for gennemførelse af omstrukturingsforanstaltningerne. Støttemodtagerne skal selv bidrage væsentligt
- virksomheden skal gennemføre omstrukturingsplanen fuldt ud
- der kan kun ydes omstrukturingsstøtte én gang (jf. princippet 'one time, last time')
- der kræves strengt tilsyn og aflæggelse af årsrapporter.

¹³ http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/1999/c_288/c_28819991009en00020018.pdf

Størstedelen af rednings- og omstrukturingsstøtten ydes på ad hoc-basis. Medlemsstaterne kan anmelde støtteordninger for redning og omstrukturering af små og mellemstore virksomheder, men når det drejer sig om store virksomheder skal en sådan støtte altid vurderes fra sag til sag.

De gældende rammebestemmelser, der blev vedtaget i 1999, styrkede reglerne på flere områder, blandt andet med hensyn til:

- udbetaling af omstrukturingsstøtte flere gange. Engangsprincippet ('one time, last time') udelukker, at der på ny kan ydes omstrukturingsstøtte til en virksomhed i ti år efter, at den er blevet omstruktureret første gang. Der kan gøres en undtagelse under ekstraordinære omstændigheder, som virksomheden er uden skyld i

- hvilke virksomheder der kan betragtes som kriseramte og derfor kan modtage rednings- og omstrukturingsstøtte. Selv om der ikke findes nogen præcis fællesskabsdefinition på en kriseramt virksomhed, anser Kommissionen i forbindelse med de gældende rammebestemmelser en virksomhed for at være kriseramt, hvis den ikke med egne finansielle midler eller med de midler, som dens ejer/aktionærer og kreditorer er villige til at indskyde, er i stand til at bremse de tab, som med rimelig stor sikkerhed vil kvæle den på kort eller mellemlang sigt, medmindre de offentlige myndigheder griber ind. Nystiftede virksomheder og virksomheder, der er dannet ved erhvervelse af tidligere virksomheders aktier, er udelukket

- medlemsstaternes mulighed for at yde virksomheder, der er under omstrukturering med statsstøtte, støtte, der er godkendt til andet formål (såsom regionalstøtte).

Udviklingen og mønstret i rednings- og omstrukturingsstøtte pr. sektor

Det er ikke særlig relevant at sammenligne den samlede støtte, der er ydet til redning og omstrukturering i de enkelte medlemsstater i tidens løb. For det første betyder selve støtten art, at sagerne undersøges på grundlag af de relevante forhold i hvert enkelt tilfælde. Som følge heraf kan et stort statsstøtteprojekt, som i Crédit Lyonnais-sagen i Frankrig, opveje alle andre sager. For det andet påvirkes anvendelsen af rednings- og omstrukturingsstøtte af det omfang, hvori de enkelte medlemsstater yder finansiell støtte til de forskellige økonomiske sektorer (f.eks. har de langfristede statsgarantier til de offentlige banker i Tyskland uden tvivl sat dem bedre i stand til at modstå presset fra konkurrenter), og især af, hvornår og i hvilket omfang de enkelte sektorer er blevet liberaliseret. For det tredje har det generelle erhvervs-klima også indvirkning på rednings- og omstrukturingsstøtten omfang. Som følge af den seneste konjunkturedgang er antallet af kriseramte virksomheder steget, og der har derfor været større tendens til, at medlemsstaterne har ydet statsstøtte til redning og omstrukturering. Dette afspejles i det antal vigtige sager om kriseramte virksomheder, som Kommissionen har behandlet i de sidste par år. Det samlede antal sager er dog fortsat forholdsvis beskedent; i 2002 blev der således registreret 14 nye sager vedrørende redning og omstrukturering inden for fremstillings- og servicevirksomhed. Det samlede billede af støtte til redning og omstrukturering er derfor ret kompliceret og varierer betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden og fra sektor til sektor. Det skal dog bemærkes, at nogle medlemsstater ganske vist regelmæssigt yder støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, men at andre tydeligvis ikke fører en sådan politik.

Langt størstedelen af støtten til redning og omstrukturering ydes kriseramte virksomheder på ad hoc-basis, og det er denne støtte, der lettest vil kunne fordreje konkurrencen. I perioden 1990-2002 godkendte Kommissionen rednings- og omstrukturingsstøtte på denne måde til

ca. 120 kriseramte virksomheder inden for fremstillings- og servicevirksomhed¹⁴. En række medlemsstater, især Tyskland, Spanien og Østrig, indførte også i denne periode støtteordninger for redning og/eller omstrukturering af små og mellemstore kriseramte virksomheder inden for disse sektorer. Den samlede støtte, der ydes over sådanne ordninger, er generelt forholdsvis beskedent.

Når man ser på antallet af individuelle støtteprojekter til redning og omstrukturering i de enkelte medlemsstater, er det vigtigt at være opmærksom på, at støttebeløbene har varieret fra under 1 mio. EUR til op over 20 mia. EUR. Tallene omfatter heller ikke det store antal virksomheder, der modtog støtte efter det enorme omstrukturingsprogram¹⁵, der blev gennemført i de nye tyske delstater i 1990'erne. Tallene er dog ret afslørende: Ud af 120 virksomheder inden for fremstillings- og servicevirksomhed var der ca. 35 i Tyskland, 20 i Frankrig, 15 i Spanien og Italien og 5-10 i Østrig, Belgien og Portugal. Derimod var der for Danmarks, Grækenlands, Irlands, Luxembourgs, Nederlandenes, Finlands, Sveriges og Det Forenede Kongeriges vedkommende højst tale om 2 tilfælde af rednings- og omstrukturingsstøtte og i nogle tilfælde slet ingen.

Af de 120 individuelle støtteprojekter til redning og omstrukturering vedrørte ca. 90 støtte til kriseramte virksomheder inden for fremstillingsvirksomhed. I 1990'erne blev størstedelen af ad hoc-støtten i EU nemlig ydet til det omfattende omstrukturingsprogram i de nye tyske delstater og til redning eller omstrukturering af virksomheder og store industrikonglomerater i andre medlemsstater. Ad hoc-støtten til de nye tyske delstater toppede i 1994 med lidt over 10 mia. EUR og faldt derefter betydeligt indtil Treuhand-programmet udløb i slutningen af 1990'erne. Det anslås, at der blev ydet statsstøtte på i alt 45 mia. EUR i henhold til dette program. Der kan spores en tilsvarende tendens i den ad hoc-støtte, som andre medlemsstater ydede til bestemte dele af deres respektive fremstillingsindustri.

Med hensyn til skibsbygning, der er en delsektor inden for fremstillingsvirksomhed, godkendte Kommissionen en række store omstrukturingsprogrammer i sidste halvdel af 1990'erne, især til værfter i det tidligere Østtyskland og Spanien. I de sidste par år har medlemsstaterne dog ikke ansøgt om tilladelse til at yde nogen større omstrukturingsstøtte.

Rednings- og omstrukturingsstøtte til stålindustrien, der også er en delsektor inden for fremstillingsvirksomhed, har generelt været forbudt. Fra begyndelsen til midten af 1990'erne blev der dog ekstraordinært foretaget en større omstrukturering og dermed kapacitetsnedskæringer i flere medlemsstater. Kommissionen fastslog i sin meddelelse af 2002¹⁶ om støtte til redning og omstrukturering og støtte til lukning i stålindustrien, at Kommissionen og Rådet i de seneste beslutninger, der blev truffet i 1993 på grundlag af EKSF-traktatens artikel 95, var enige om ikke at træffe yderligere beslutninger af denne art for at redde stålvirksomheder i Fællesskabet. Som følge heraf baserede stålvirksomhederne deres markedsadfærd på den antagelse, at de ikke længere kunne opnå omstrukturingsstøtte. Hvis denne situation skulle ændres i fremtiden, var der ikke nogen garanti for, at stålvirksomhederne ikke mindskede deres bestræbelser på at reducere omkostningerne og øge konkurrenceevnen til stor fare for den enorme indsats, de allerede havde gjort. Under disse omstændigheder mente Kommissionen ikke, at rednings- og omstrukturingsstøtte til kriseramte virksomheder i

¹⁴ Tallet omfatter også et mindre antal virksomheder inden for bygge- og anlægssektoren samt mineindustrien.

¹⁵ Støtte, der blev ydet via Treuhandanstalt eller Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben.

¹⁶ 2002/C 70/05.

stålindustrien, som defineret i bilag B til de multisektorale rammebestemmelser, var forenelig med fællesmarkedet.

I 1990'erne blev der udbetalt en betydelig rednings- og omstrukturingsstøtte på omkring 31 mia. EUR til en række højprofilerede sager inden for banksektoren i Tyskland, Frankrig og Italien. Dette skyldtes i vid udstrækning de gennemgribende ændringer inden for den europæiske banksektor, der prægede dette tiår. Efter vedtagelsen af de europæiske bankdirektiver blev de nationale banksystemers lov- og tilsynsregler ændret væsentligt. Adskillelsen mellem institutterne og begrænsningerne i deres virksomhed faldt gradvis bort, markederne blev åbnet, de teknologiske fremskridt gav nye kommercielle muligheder og det konkurrencemæssige pres blev forøget overalt i Europa. Behovet for en omstrukturering blev mere presserende for mange banker og for banksektoren på grund af den økonomiske krise i begyndelsen af 1990'erne. Bankernes, og især de offentlige bankers, forsinkede tilpasning til de nye bankforhold fik dramatiske konsekvenser. En række banker i visse medlemsstater, f.eks. Frankrig og Italien, gennemgik en dyb krise og modtog store beløb i omstrukturingsstøtte. Siden 1998 har Kommissionen ikke behandlet nye sager inden for denne sektor i Frankrig og Italien, hvilket ser ud til at bekræfte, at den store omstrukturering, der blev iværksat, er blevet afsluttet. Kommissionen undersøger dog stadig en række banker i Tyskland, hvor de første undersøgelser blev indledt i 1994.

Andre servicesektorer, hvor der i de sidste ti år er ydet støtte til redning og omstrukturering, er medier, kultur og turisme. De samlede støttebeløb er dog forholdsvis små.

Der har også været flere tilfælde af omstrukturering inden for postsektoren, men i langt de fleste tilfælde konkluderede Kommissionen, at medlemsstaternes finansielle støtte skulle betragtes som en kompensation til den pågældende virksomhed for dens public service-forpligtelser. I sagen Deutsche Post fandt Kommissionen dog, at en del af støtten også blev anvendt til subsidiering af aktiviteter inden for den konkurrenceudsatte sektor for forretningspakker og til den offentlige posttjeneste, og den krævede derfor den pågældende del af støtten tilbagebetalt.

Hvad jernbanesektoren angår, har der i de seneste år været udfoldet store bestræbelser på at puste nyt liv i EU's jernbaner. Selv om flere medlemsstater har ydet jernbanerne finansiell støtte som kompensation for deres public service-forpligtelser, er ingen omstrukturingsstøtte blevet anmeldt til eller godkendt af Kommissionen.

Med liberaliseringen af luftfartssektoren indeførte mange luftfartsselskaber større omstrukturingsprogrammer fra begyndelsen til midten af 1990'erne. Den støtte, for det meste ad hoc-støtte, der blev ydet til denne sektor, toppede i 1994 med ca. 2,5 mia. EUR på EU-plan, men siden 1998 er støtteniveauet faldet betydeligt. Det skyldes i vid udstrækning, at Kommissionen i 1994 vedtog strenge retningslinjer, som især styrkede det princip, at kriseramte virksomheder kun kan modtage omstrukturingsstøtte en gang. Selv om luftfartssektoren blev hårdt ramt efter terrorangrebene den 11. september 2001, medførte det ikke særlig rednings- og omstrukturingsstøtte inden for denne sektor. I 2001 og 2002 godkendte Kommissionen dog støtteordninger i de fleste medlemsstater til blandt andet yderligere forsikringsdækning, som på grund af en øget terrortrussel ikke kunne ydes af forsikringsmarkedet. Det er umuligt at sætte tal på denne støtte.

Rammebestemmelserne for rednings- og omstrukturingsstøtte gælder ikke for kulindustrien. Hvad angår EKSF-kulprodukter, blev støtte til kulindustrien reguleret ved en

kommissionsbeslutning¹⁷, der udløb i juli 2002. I stedet vedtog Kommissionen en forordning om regler for statsstøtte til kulindustrien med det formål at bidrage til omstruktureringen af denne industri¹⁸. Reglerne tager hensyn til de sociale og regionale aspekter ved sektorens omstrukturering samt til behovet for, som sikkerhedsforanstaltning, at opretholde et minimum af egen kulproduktion for at sikre adgang til reserverne.

Konklusioner

Det er almindeligt anerkendt, at støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder er en af de typer statsstøtte, der kan være mest konkurrenceforvridende. Kommissionen har derfor forsøgt at sikre en streng anvendelse af rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering, ifølge hvilke støtten kun er forenelig med fællesmarkedet, hvis støttemodtageren og medlemsstaten pålægges en række stramme betingelser – for eksempel ud fra sociale eller regionalpolitiske hensyn. Ved den kommende revision af de gældende rammebestemmelser, der udløber i oktober 2004, skal det undersøges, om der er behov for strengere betingelser for at nedsætte en sådan potentielt forvridende støtte til et minimum.

Revision af rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering

Kommissionen har indledt en omfattende revision af rammebestemmelserne med henblik på udarbejdelse af nye rammebestemmelser, der skal erstatte de eksisterende, som udløber i oktober 2004. Ved en første intern undersøgelse af rammebestemmelserne er der blevet påvist en række problemer, hvoraf nogle anføres i det følgende:

- Hvornår er en virksomhed kriseramt? Der findes ingen fællesskabsdefinition på en “kriseramt virksomhed”, og det er tilsyneladende meget vanskeligt at udlede en definition af medlemsstaternes praksis på grund af forskelle i de nationale insolvensregler og -procedurer.
- Koncerner. Ifølge rammebestemmelserne er et selskab, der tilhører en koncern, normalt ikke støtteberettiget, medmindre vanskelighederne er specifikke for det pågældende selskab og ikke er et resultat af en vilkårlig omkostningsfordeling inden for koncernen, og selskabets vanskeligheder er alt for alvorlige til, at koncernen selv kan løse dem. Disse kriterier er ikke lette at anvende og rejser en række spørgsmål, f.eks. i det tilfælde, hvor et datterselskab i en medlemsstat er i finansielle vanskeligheder, men hvor moderselskabet tilsyneladende ikke er indstillet på at hjælpe det.
- Hastetilfælde. Ifølge de gældende rammebestemmelser er det en forudsætning, at støtten anmeldes på forhånd, men støtte til redning skal ofte ydes, inden Kommissionen har godkendt den, for at undgå konkurs. En eventuel løsning på dette problem bør dog være i overensstemmelse med anmeldelsespligten efter EF-traktatens artikel 88, stk. 3.
- Princippet engangsstøtte. I rammebestemmelserne er det fastsat, at støtte til redning er en engangsforanstaltning, og at det bør undgås at yde redningsstøtte gentagne gange. Der har dog været tilfælde, hvor virksomheder, der ikke var berettiget til omstrukturingsstøtte på grund af princippet “engangsstøtte”, kunne opnå ny redningsstøtte.
- Forskellige tidsfrister. De forskellige tidsfrister i de gældende rammebestemmelser er uklare og må derfor afklares.
- Modydelser: Hvornår er de foreslåede modydelser tilstrækkelige til at afbøde støttens mulige konkurrencefordrejende virkninger?

¹⁷ Kommissionens beslutning 3632/93/EKSF, der blev vedtaget i henhold til EKSF-traktatens artikel 95.

¹⁸ Rådets forordning (EF) nr. 1407/2002 af 23. juli 2002 om statsstøtte til kulindustrien.

DEL 3: MODERNISERING AF STATSSTØTTEKONTROLLEN

Rådet opfordrede i sine konklusioner af november 2002 om “en økonomisk strategi hen imod mindre og bedre statsstøtte”¹⁹ Kommissionens til i tæt samarbejde med medlemsstaterne at ”fortsætte med at modernisere, forenkle og tydeliggøre anvendelsesområdet for og indholdet af EU-statsstøttereglerne, herunder gøre dem mere effektive med hensyn til processens varighed og de dermed forbundne administrative ressourcer”. I modsætning til reformen af kartel- eller monopolreglerne gennemføres statsstøttereformen ikke som et enkelt initiativ, men gennem en række ændringer på forskellige niveauer.

Den første ændring vedrører procedureerne, hvilket er blevet af stadig større betydning i betragtning af udvidelsen. Det er formålet at forenkle og modernisere procedureerne og gøre dem hurtigere, især med henblik på at mindske de ressourcer, der anvendes på rutinesager, og at give Kommissionen mulighed for at koncentrere sig om vigtigere sager, som skaber egentlige konkurrenceproblemer på EU-plan og hæmmer det europæiske erhvervslivs vækst og konkurrenceevne. I denne forbindelse gennemførte Kommissionen for nylig en udførlig intern revision for at undersøge mulighederne for at forenkle procedureerne og gøre dem kortere. Ved revisionen påviste Kommissionens tjenestegrene en række mulige ændringer, som for øjeblikket drøftes i detaljer med eksperter fra medlemsstaterne. Dette arbejde omfatter også udfærdigelse af et udkast til gennemførelsesbestemmelser efter artikel 27 i forordning (EF) nr. 659/1999 om form, indhold og andre enkeltheder i forbindelse med anmeldelser og årlige rapporter, enkeltheder i og udregning af frister og rentesatsen ved tilbagebetaling af ulovlig støtte samt andre forslag til forbedring af de nuværende procedurer og arbejdsmetoder.

Kommissionen vil også fortsætte med at revidere sine statsstøtteinstrumenter for at forenkle og afklare dem og fjerne eventuelle uoverensstemmelser mellem de forskellige instrumenters ordlyd. For øjeblikket lægges der størst vægt på revision af reglerne for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (jf. del to), reformen af EU's regionalstøtteregler efter udvidelsen, udarbejdelsen af nye regler for skibsbygning, forenkling af reglerne om forsknings- og udviklingsstøtte til små og mellemstore virksomheder, afklaring af området for public service-forpligtelser og revision af rammebestemmelserne for statsstøtte til skibs- og luftfart.

Hvad retningslinjerne for regionalstøtte angår, er det klart, at situationen vil ændre sig betydeligt efter udvidelsen. Størstedelen af tiltrædelseslandenes territorium vil få status som “støtteberettiget område”. Der vil således opstå et klart behov for at revidere regionalstøttereglerne for perioden efter 2006, samtidig med at der tages fuldt hensyn til den revision af forordningerne om strukturfondene, der foregår sideløbende hermed. For perioden indtil 2006 vil de nuværende regionalstøttekort for de femten medlemsstater fortsat være gældende, mens der er udarbejdet regionalstøttekort for tiltrædelseslandene.

Kommissionen er i færd med at udarbejde rammebestemmelser for statsstøtte til skibsbygningsindustrien i stedet for skibsbygningsforordningen af 1998, der udløber den 31. december 2003. Det ledende princip i denne forbindelse er at forenkle og normalisere behandlingen af skibsbygningsindustrien, med hensyn til såvel statsstøttereglernes form som deres indhold. Det foreslås dog at bibeholde en række sektorspecifikke bestemmelser på grund af en række karakteristika, der adskiller skibsbygningsindustrien fra andre industrier.

¹⁹ Rådets dokument nr. 13799/02: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/st13/13799en2.pdf>

Med hensyn til forsknings- og udviklingsstøtte til små og mellemstore virksomheder iværksatte Kommissionen i juli 2003 en formel høring af medlemsstaterne og andre interesserede parter om et udkast til forordning om ændring af reglerne for støtte til SMV for at indarbejde den nye EU-definition af SMV og fritage F&U-støtte for anmeldelsespligten.

Public service

Kommissionen har gentagne gange understreget, at den finder det vigtigt, at public service fungerer tilfredsstillende. Virksomheder, der har en public service-forpligtelse, skal naturligvis have de nødvendige ressourcer for at sikre, at de kan opfylde den, og i visse tilfælde kan offentlig finansiel støtte være nødvendig. Det er dog Kommissionens opgave at sikre, at en sådan finansiel støtte ikke overskrider, hvad der er nødvendigt for opfyldelse af public service-forpligtelsen, og at de ressourcer, der stilles til rådighed, ikke i praksis anvendes ulovligt til finansiering af aktiviteter på konkurrenceudsatte markeder.

I denne forbindelse afklarer Domstolens dom af 24. juli 2003 i Altmark-sagen²⁰, hvordan EF-traktatens artikel 87 og 88 finder anvendelse på offentlig finansiering af public service-virksomheder.

Domstolen fastslog følgende i sin dom: “For så vidt som en statslig foranstaltning må betragtes som en kompensation, der er et vederlag for de af de begunstigede virksomheder leverede ydelser til opfyldelse af forpligtelser til offentlig tjeneste, således at disse virksomheder reelt ikke har en økonomisk fordel, og denne foranstaltning således ikke har den virkning at sætte disse virksomheder i en konkurrencemæssigt fordelagtig position i forhold til de virksomheder, der konkurrerer med dem, falder en sådan støtte ikke ind under traktatens artikel 87, stk. 1”.

For at en sådan kompensation i det enkelte tilfælde kan falde uden for begrebet statsstøtte, skal en række betingelser imidlertid være opfyldt:

- “Den pågældende virksomhed skal faktisk være pålagt at opfylde forpligtelser til offentlig tjeneste, og disse forpligtelser skal være klart defineret”.
- “De kriterier, der er grundlaget for beregningen af kompensationen, skal være fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemsigtig måde for at undgå, at kompensationen indebærer en økonomisk fordel, der kan begunstige den pågældende virksomhed i forhold til de konkurrerende virksomheder”. Ifølge Domstolen “udgør en medlemsstats kompensation af de af en virksomhed lidt tab i den situation, hvor det efterfølgende viser sig, at en virksomhed med udførelse af visse tjenesteydelser i forbindelse med opfyldelsen af forpligtelser til offentlig tjeneste ikke er økonomisk levedygtig, uden at kriterierne for en sådan kompensation er fastlagt på forhånd, en økonomisk foranstaltning, som henhører under begrebet statsstøtte”.
- “Kompensationen må ikke overstige, hvad der er nødvendigt for helt eller delvis at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af forpligtelserne til offentlig tjeneste, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne”.

²⁰ C-280/00 om udstedelse af tilladelser til rutebil drift i Landkreis Stendal (Tyskland) og om de offentlige tilskud, der er givet til denne rutebil drift.

- “Når udvælgelsen af den virksomhed, der skal overdrages en forpligtelse til offentlig tjeneste, i et konkret tilfælde ikke gennemføres inden for rammerne af en procedure for tildeling af offentlige kontrakter, som giver mulighed for at udvælge den ansøger, der kan levere de pågældende ydelser til de laveste omkostninger for samfundet, skal størrelsen af den nødvendige kompensation fastlægges på grundlag af en analyse af de omkostninger, som en gennemsnitsvirksomhed, der er veldrevet og tilstrækkeligt udstyret med transportmidler til at kunne opfylde de stillede krav til den offentlige tjeneste, ville have ved at opfylde forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne”.

Når disse betingelser er opfyldt, skal subsidier, der udbetales som kompensation, ikke betragtes som statsstøtte, og er derfor heller ikke anmeldelsespligtige. Domstolen stadfæster i vid udstrækning Kommissionens traditionelle holdning ved at afveje behovet for at sikre finansieringen af public service og behovet for at forhindre urimelige konkurrenceforvridninger. På baggrund af denne domstolsafgørelse må Kommissionen nu udarbejde et dokument om betingelserne for den faktiske anvendelse i medlemsstaterne.

Statsstøtte til fiskerisektoren

Med hensyn til statsstøtteprocedurerne i fiskerisektoren har Kommissionen udarbejdet et udkast til forordning med forslag om, at de fleste kategorier af statsstøtte inden for fiskerisektoren fritages for anmeldelsespligten. Formålet er at forenkle de gældende regler og at tilpasse dem efter reformen af den fælles fiskeripolitik, der blev vedtaget i december 2002. Når den er vedtaget, vil denne gruppefritagelse yderligere reducere de administrative procedurer, der er nødvendige, før der ydes støtte til sektoren, og den vil således være i overensstemmelse med den forenkling, der allerede blev godkendt i december 2002 i forbindelse med det finansielle instrument til udvikling af fiskeriet (FIUF). Ifølge dette instrument skal medlemsstaterne ikke længere anmelde national støtte, der ydes sammen med FIUF-finansiering. De støttekategorier, der foreslås fritaget, omfatter støtte til salg fremstød og/eller reklame for fiskeriprodukter, producentgrupper, beskyttelse og udvikling af vandbaserede ressourcer, innovative foranstaltninger og teknisk bistand, fiskerihavnefaciliteter, ophugning af fiskefartøjer, socio-økonomiske foranstaltninger, investeringer i forarbejdning og/eller markedsføring af fiskeriprodukter, akvakultur og indlandsfiskeri. Når den er vedtaget, vil gruppefritagelsen gælde for støtte på under 1 mio. EUR til små og mellemstore virksomheder eller for støtte til finansiering af foranstaltninger med et maksimalt støtteberettiget beløb på 2 mio. EUR. For at sikre, at en sådan støtte tildeles korrekt, skal der føres tilsyn på grundlag af efterfølgende rapporter.

Et nyt udkast til retningslinjer for undersøgelse af statsstøtte til fiskerisektoren, i form af foranstaltninger efter traktatens artikel 88, stk. 1, vil senere blive forelagt Kommissionen efter høring af medlemsstaterne i oktober 2003.

Statsstøtte til landbrugssektoren

Inden for rammerne af Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet og Rådet om midtvejsrevisionen af den fælles landbrugspolitik, vedtog Kommissionen for nylig et udkast til en gruppefritagelsesforordning for flere typer statsstøtte op til bestemte lofter til små og mellemstore virksomheder (SMV) inden for landbrugssektoren. Som følge af definitionen af SMV - op til 250 ansatte, omsætning på 40 mio. EUR eller en balance på 27 mio. EUR - ville denne omfatte næsten alle landbrug og virksomheder i landbrugssektoren.

Dette udkast til forordning er et bevis på, at Kommissionen er indstillet på at tage dristige skridt for at forenkle reglerne for landbruget og modernisere og forenkle statsstøttereglerne inden for denne sektor.

Forudsat at alle betingelser i udkastet til forordning er opfyldt, foreslås det derfor nu, at medlemsstaterne ikke længere skal anmelde bestemte typer statsstøtte på forhånd med henblik på Kommissionens godkendelse. Disse typer statsstøtte omfatter blandt andet: *Investeringsstøtte* på op til 40 % til landbrugsbedrifter/50 % i ugunstigt stillede områder, støtte på op til 100 % til *bevarelse af traditionelle landskaber og bygninger*, *investeringsstøtte* på op til 40 % eller 50 % i mål 1-regioner til virksomheder inden for *forarbejdning og afsætning* af landbrugsprodukter eller støtte på op til 100 000 EUR pr. støttemodtager over en treårig periode for at fremme produktionen og afsætningen af *kvalitetslandbrugsprodukter*²¹.

Udkastet til forordning blev drøftet med medlemsstaterne i juni 2003 og offentliggjort i EUT C 194 af 15.8.2003 med en opfordring til andre interesserede parter til at fremsætte bemærkninger. Det vil blive sendt til anden høring hos medlemsstaterne den 6. november, hvorefter Kommissionen agter at vedtage forordningens endelige ordlyd inden udgangen af 2003 og lade den træde i kraft senest i januar 2004.

Tilbagebetaling af støtte

Kommissionen har beføjelse til at kræve, at statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, tilbagebetales af støttemodtagerne til de offentlige myndigheder, der har ydet den. Medlemsstaten skal omgående kræve støtten tilbagebetalt i overensstemmelse med de nationale procedurer.

Den omstændighed, at Kommissionens beslutninger håndhæves gennem medlemsstaterne i henhold til deres nationale procedurer, udgør et svagt led i håndhævelsessystemet. På grund af interessekonflikten (staten er både den, der yder støtten, og den, der kræver den tilbagebetalt) forholder det sig ofte således, at krav om tilbagebetaling ikke prioriteres særlig højt. Dette er især tilfældet, når støttemodtageren er erklæret konkurs. Ca. en tredjedel af alle tilfælde af tilbagebetaling vedrører konkursramte selskaber. I sådanne tilfælde finder tilbagebetalingen sted efter de nationale konkursprocedurer, da der ikke findes nogen harmoniseret europæisk konkursret. Desuden har en række medlemsstater, herunder de tiltrædende stater, for nylig indført konkursregler, der i større eller mindre omfang tager udgangspunkt i kapitel 11 i USA's konkurslov. I lighed med den amerikanske model beskytter disse nye love den konkursramte virksomheds økonomiske aktiviteter mod virksomhedens kreditorer, herunder krav om tilbagebetaling af statsstøtte.

På denne baggrund er der som led i den seneste omorganisering af Generaldirektoratet for Konkurrence oprettet et nyt kontor, der specielt skal sikre håndhævelsen af beslutninger om tilbagebetaling. Ud over behandlingen af konkrete sager, undersøger det hindringer for tilbagebetaling og påviser mulige løsninger. Der blev indledt en dialog med advokater og specialister inden for konkursret for at undgå en ensidig fremgangsmåde og søge at opnå en effektiv tilbagebetaling inden for rammerne af de generelle målsætninger for det indre marked.

²¹ Nærmere enkeltheder om de forskellige typer støtte er tilgængelige på http://europa.eu.int/comm/agriculture/stateaid/leg/sum_en.pdf

Forberedelser til udvidelsen

Fra den 1. maj 2004 vil konkurrencereglerne finde direkte anvendelse i de nye medlemsstater og for statsstøttens vedkommende med nogle meget begrænsede overgangsordninger. Det er nødvendigt, at Kommissionen sikrer anvendelsen af statsstøttereglerne i disse økonomier, som i visse henseender stadig adskiller sig fra de nuværende medlemsstater, og som ikke i alle tilfælde helt har afsluttet overgangen fra plan- til markedsøkonomi. Erfaringerne i forbindelse med den tyske genforening illustrerer nogle af de vanskeligheder, der kan opstå.

For at forberede en gradvis indførelse af statsstøttekontrol i overensstemmelse med den gældende EU-ret har Kommissionen i mange år arbejdet nært sammen med myndighederne i tiltrædelseslandene. Siden sidst i 1990'erne har Kommissionen aktivt opfordret til indførelse af statsstøtteregler og etablering af kontrolmyndigheder for statsstøtte i kandidatlandene i overensstemmelse med Europa-aftalerne. Kommissionen har konsekvent haft det synspunkt, at kandidatlandene skulle kunne fremvise troværdige resultater med hensyn til håndhævelsen af statsstøtte i overensstemmelse med den gældende EU-ret længe før tiltrædelsestidspunktet. Dette har betydet, at tiltrædelseslandene har nedtrappet eller tilpasset deres mest konkurrencefordrejende former for støtte, dvs. støtte til redning af kriseramte virksomheder og uforenelige skatteforanstaltninger, som i vid udstrækning tog sigte på at tiltrække internationalt mobile investeringer. Desuden omfatter tiltrædelsestraktaten, der blev undertegnet i Athen i april 2003, en ordning, der giver Kommissionen mulighed for at undersøge statsstøtteforanstaltninger, som er trådt i kraft inden tiltrædelsestidspunktet, og som myndighederne i tiltrædelseslandene fortsat vil anvende efter dette tidspunkt. Traktatens bestemmelser giver Kommissionen mulighed for at modsætte sig enhver foranstaltning af denne art, hvis den finder den uforenelig med fællesmarkedet. Ordningen giver tiltrædelseslandene mulighed for at sikre kontinuitet, uden nogen som helst form for afbrydelse i deres statsstøttesystemer umiddelbart efter tiltrædelsen, og samtidig kan Kommissionen sikre en effektiv kontrol med den statsstøtte, der ydes i disse lande efter deres tiltrædelse.

Det påtænkes at lade efterårsudgaven af resultattavlen for statsstøtte i 2004 indeholde en oversigt over statsstøttesituationen i de nye medlemsstater.

ONLINEUDGAVE AF RESULTATTAVLEN

I onlineudgaven af resultattavlen findes yderligere oplysninger om spørgsmål vedrørende metoder, en række nøgleindikatorer og en lang række statistiske tabeller. Et udvalg af nøgleindikatorerne er anført i nedenstående tabel.

Webstedet indeholder også links til oplysninger om medlemsstaternes og Europa-Parlamentets statsstøttepolitik.

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/

Nøgleindikatorer for statsstøtte

	Statsstøtte i % af BNP		Udvikling i støtten i forhold til BNP, 1997-2001 i procentpoint (1)		Støtte til horisontale mål i % af samlet* støtte, 2001	Udvikling i støtten til horisontale mål i % af samlet* støtte, 1997-2001 i procentpoint (1)
	Samlet støtte	Samlet* støtte	Samlet støtte	Samlet* støtte		
EU	0,99	0,38	-0,16	-0,14	71	+9,8
B	1,34	0,31	-0,05	-0,03	99	+0,6
DK	1,36	0,68	+0,20	+0,09	97	-2,1
D	1,14	0,58	-0,20	-0,15	63	+11,2
EL	1,02	0,36	-0,28	-0,11	99	+2,0
E	0,74	0,42	-0,19	-0,15	55	+10,7
F	1,10	0,42	-0,23	-0,22	53	+11,9
IRL	1,20	0,65	-0,05	-0,20	78	+0,1
I	1,01	0,35	-0,30	-0,24	96	+6,9
L	1,30	0,16	+0,19	-0,09	87	-5,7
NL	0,98	0,15	+0,13	0,00	90	-1,6
A	0,99	0,26	-0,15	-0,04	94	+2,9
P	1,04	0,77	-0,46	-0,35	41	+12,3
FIN	1,58	0,29	-0,34	-0,08	97	+3,3
S	0,71	0,19	-0,08	-0,02	78	-1,9
UK	0,66	0,17	-0,07	-0,08	91	+15,6
samlet*:	samlet statsstøtte bortset fra støtte til landbrug, fiskeri og transport					
(1)	Ændring i procentpoint mellem det årlige gennemsnit for 1997-1999** og for 1999-2001					
**	Tallene for Irland omfatter perioden 1998-1999 i stedet for 1997-1999.					

BILAG I: RÅDETS KONKLUSIONER OM STATSSTØTTE

I marts 2000 vedtog Det Europæiske Råd i Lissabon at gøre EU til verdens mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi. Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne blev opfordret til "at øge indsatsen for at fremme konkurrence og mindske det generelle statsstøtteniveau".

Det Europæiske Råd i Stockholm fastslog i sine konklusioner af 24. marts 2001, at "niveauet for statsstøtte i Den Europæiske Union skal nedsættes og systemet gøres mere gennemsigtigt". ... "Med henblik herpå ... bør medlemsstaternes ydelse af statsstøtte senest i 2003 udvise en nedadgående tendens i forhold til BNP under hensyn til nødvendigheden af i stedet at kanalisere støtten i retning af horisontale mål af fælles interesse, herunder samhørighedsmål".

I Barcelona opfordrede Det Europæiske Råd den 16. marts 2002 "på ny medlemsstaterne til at reducere den samlede statsstøtte udtrykt i procent af BNP inden 2003 og derefter og i stedet rette denne støtte mod horisontale mål af fælles interesse, herunder økonomisk og social samhørighed, og sætte den ind dér, hvor der er påvist markedssvigt. Mindre, mere målrettet statsstøtte er et centralt element i en effektiv konkurrence".

Den 5. december 2001 vedtog Rådet konklusioner om statsstøtte. I konklusionerne opfordrede Rådet medlemsstaterne til:

- at fortsætte deres bestræbelser på at nedbringe støtteniveauet udtrykt i procent af BNP
- først og fremmest at reducere den støtte, der har de største forvridende virkninger, for efterhånden at afskaffe den
- at omkanalisere støtten i retning af horisontale mål, herunder samhørighed og, hvor det er relevant, små og mellemstore virksomheder (SMV)
- at gøre endnu større brug af forudgående og efterfølgende vurderinger af støtteordningerne for at afbalancere dem på en mere effektiv måde; sådanne vurderinger bør koncentreres om støtteordningernes kvalitet, deres virkninger for konkurrencen og deres gennemslagskraft
- at forbedre gennemsigtheden og kvaliteten af indberetningen til Kommissionen, navnlig ved nationale kontrol- og opfølgingsprocedurer og, hvor det er muligt, ved forelæggelse af relevante statistikker

Desuden opfordrede Rådet Kommissionen til:

- sammen med medlemsstaterne at udvikle statistiske værktøjer, der gør det muligt at sikre en opfølgning af disse konklusioner, og til at udvikle effektivitets- og efficiensindikatorer; disse indikatorer bør derefter, hvor dette er hensigtsmæssigt, supplere resultattavlen
- i højere grad at vurdere støttens indvirkning på konkurrencen på grundlag af økonomiske kriterier
- at tilskynde til erfaringsudvekslinger og samordnede evalueringer, så der kan foretages en benchmarking af, hvor effektive instrumenterne er på EU-plan

- at fortsætte sine bestræbelser på at forenkle EU-reglerne for statsstøtte, at modernisere dem og at gøre dem klarere, så de bliver mere effektive, navnlig hvad angår de forskellige processers varighed
- at forelægge en første evaluering af fremskridtene i 2002.

Den 26. november 2002 vedtog Rådet konklusioner om statsstøtte. I konklusionerne opfordrede Rådet medlemsstaterne til:

- at forpligte sig til at videreføre deres bestræbelser på at nedbringe den samlede statsstøtte, især de støtteformer, der indebærer den største risiko for konkurrenceforvridning
- inden der ydes statsstøtte, at vurdere, om den er målrettet mod et klart påvist markedssvigt eller mod horisontale mål af almen interesse, herunder mål for økonomisk og social samhørighed, og om statsstøtte er den mest passende og effektive interventionsform til at afhjælpe disse problemer
- fortsat at udvikle brugen af forudgående og efterfølgende vurderinger af særskilt statsstøtte og statsstøtteordninger med henblik på at overvåge indvirkningen på konkurrencen og støttens effektivitet
- at bidrage til Kommissionens rapport til Det Europæiske Råd i foråret 2003 med hensyn til nedbringelse og omlægning af statsstøtten med henblik på en langsigtet udarbejdelse af et analysegrundlag til vurdering af statsstøttens indvirkning på markederne og den økonomiske udvikling.

Desuden opfordrede Rådet Kommissionen til:

- i tæt samarbejde med medlemsstaterne snarest at fortsætte med at modernisere, forenkle og tydeliggøre anvendelsesområdet for og indholdet af EU-statsstøttereglerne, herunder gøre dem mere effektive med hensyn til processens varighed og de dermed forbundne administrative ressourcer og hvert år forsyne efterårsudgaven af resultattavlen for statsstøtte med et afsnit om resultaterne af disse overvejelser
- at klarlægge de økonomiske kriterier, der anvendes til at vurdere støttens virkninger på såvel eksisterende som nye aktivitetsområder.

Endvidere opfordrede Rådet medlemsstaterne og Kommissionen til inden for deres respektive kompetenceområde:

- fra 2003 at udveksle erfaringer med deres bestræbelser på at nedbringe statsstøtten, navnlig ved møder og seminarer; resultaterne af dette arbejde rapporteres inden for rammerne af resultattavlen og bør omfatte en vurdering af statsstøttetendensen, der bygger på følgende vejledende emneliste:
 - udvikling af statistiske foranstaltninger og indikatorer
 - metoder og redskaber til at vurdere virkningerne og effektiviteten af statsstøtte
 - nationale mål og resultater af bestræbelserne på at nedbringe statsstøtten
 - erfaringer med forudgående og efterfølgende vurderinger af støtte

- andre konkrete foranstaltninger med henblik på at nå de mål, der er opstillet i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Stockholm og Barcelona vedrørende reduktion og omlægning af støtten, herunder forslag til det videre arbejde og fremtidige initiativer.
- inden for rammerne af resultattavlen for statsstøtte at udvikle et extranet til informations- og erfaringsudveksling mellem medlemsstaterne og Kommissionen og fortsat at øge gennemsigtigheden.